

פיתוח שיטות אגרוטכניות לריבוי מרולה

אבי סדובסקי, תמיר טיקוצ'ינסקי ואמנון גרינברג-מו"פ ערבה דרומית

רקע, תאור הבעיה ומטרות המחקר:

המרולה (*Sclerocarya birrea*) ממשפחת האלתיים (*Anacardiaceae*), הינה עץ פרי, דו-ביתי, שאוכלס בארץ ע"י פרופ' י. מזרחי. העץ גדל בערבה הדרומית בחוות המו"פ, בקטורה, ונאות סמדר כבר למעלה מ-20 שנה. מהניסיון שהצטבר עד כה נמצא כי העץ עמיד מאד לתנאי הגידול הקשים בערבה, מים במוליכות חשמלית מעל 3, טמפרטורות גבוהות, קרינה חזקה, לחות נמוכה, וגדל בהצלחה. העץ מתפתח במהירות ומגיע לגבהים של 10 מטר ויותר תוך מספר שנים. קווים שבורו ע"י פרופ' מזרחי, איליין סילווי מקטורה, וא. גרינברג ונ. מינקובסקי ממו"פ ערבה דרומית מגיעים ליבול שנתי ממוצע של יותר מ-100 ק"ג לעץ. בזנים המבוררים הפרי בגודל 50 עד 80 גרם ואחוז מיץ מגיע ל-40% מהמשקל הטרי של הפרי. עד כה שימש המיץ שנחסט מהפירות לצורך הכנת ליקר מבוקש. לאחרונה נמצא כי יתכן ולפרי ומוצריו תכונות העשויות לסייע במניעה וריפוי מחלות כרוניות. על מנת לקדם את המרולה כגידול מטע אקסטנסיבי בעל ערך מוסף גבוה בערבה יש לפתח שיטות לריבוי מסחרי, לברור את הקווים המתאימים ביותר לאזור וליצור בסיס ידע גידולי עליו יתבסס, לפחות בשלב הראשון, הגידול המסחרי.

מטרת התכנית

לפתח שיטות נוחות ומהירות לריבוי מסחרי של מרולה ע"י השרשה, הנבטה והרכבת זרעים בקווים מבטיחים מבוררים.

תוצאות 2011

נבדקו שיטות להנבטה מהירה ואחידה של מרולה. נבחנו שיטות שונות להשרשת מרולה. בוצע מעקב מועד פריחה, הבשלה (נשירה), גודל ואיכות פרי של קווים מבוררים וזרעים מצטיינים, להמשך ריבוי. נמצא כי ללא כל טיפול זרעי המרולה נובטים אחרי חודש וחצי עד שנה וחצי בשיעור של 10% עד 20%. עיקר הנביטה בתחילת הקיץ (מאי יוני). פתיחת מכסה העובר באופן מלאכותי משפרת משמעותית את הנביטה ל-60% עד 80% ומזרזת אותה ל-3 עד 8 שבועות. שתילים שהונבטו גדלים במשתלה עד שיגיעו לגודל המתאים להרכבה. נערכו ניסויים להשרשת יחורי ענפים ויחורי שורשים. יחורי ענפים שנלקחו באביב השתרשו באחוז נמוך מאד (10% עד 20%). יחורי שורשים לא התפתחו ונרקבו. נראה כי המצע כבד מדי והלחות הרבה מעודדת התפתחות ריקבון. נמצאו מעל עשרה קווים הראויים לרבוי חצי מסחרי. הבשלת הפרי ב-2011 נמשכה בחלק מהקווים בעיקר האפילים למעלה מ-3 חדשים. בעונה הקודמת והנוכחית הוגדלו כמויות המים וניתנו ברמה מתאימה למטע. ניתנו כ-1000 מ"מ לדונם ולהערכתנו היבול עלה בהתאם.

מסקנות

להמשיך לחפש שיטות להשרשת יחורי ענפים, תוך בחינת מצעים ומועדי השתרשות טובים יותר. בזרעים בוגרים בעלי פרי איכותי יבחנו שיטות להשרשת שורשים. לבצע ריבוי מזרעים לצורך הרכבת קווים מבוררים להקמת חלקות חצי מסחריות.